

MODUŁ 7

TERMODYNAMIKA

→ FIZYKA – ZAKRES ROZSZERZONY

OPRACOWANE W RAMACH PROJEKTU:

WIRTUALNE LABORATORIA FIZYCZNE NOWOCZESNĄ METODĄ NAUCZANIA.

PROGRAM NAUCZANIA FIZYKI

Z ELEMENTAMI TECHNOLOGII INFORMATYCZNYCH

Doświadczenie 7.3.

Badanie przemiany izotermicznej

Problem badawczy:

Jaki związek zachodzi między ciśnieniem i objętością powietrza podczas sprężania powietrza w stałej temperaturze?

Materiały i przyrządy niezbędne do przeprowadzenia doświadczenia:

Strzykawka (ok.20 ml), gumka kreślarska, waga sprężynowa, suwmiarka

Przebieg doświadczenia:

Faza wstępna: odczytujemy aktualne ciśnienie atmosferyczne p_{at} , a następnie za pomocą suwmiarki wyznaczamy wewnętrzną średnicę strzykawki D .

Po napełnieniu strzykawki powietrzem zamykamy jej wylot za pomocą gumki kreślarskiej (może też być korek gumowy). Naciskamy tłokiem tarczę wagi i odczytujemy wartość siły nacisku F (pamiętamy przy tym, że waga wyskalowana jest w jednostkach masy, m) oraz wysokość h słupa powietrza wewnątrz strzykawki. Zmieniamy wartość nacisku i powtarzamy pomiar. Uzyskane wartości zapisujemy w tabeli.

$$P_{at} =, \quad D =, \quad S =, \quad V = h \cdot S, \quad p = p_{at} + mg/S$$

Tabela pomiarów

m	F	P (hPa)	h	V (cm ³)	pV

Uwaga metodyczna: sprężanie gazu powinno się odbywać bardzo powoli, w przeciwnym razie może ulec zmianie jego temperatura. W jednym z podręczników modelem takiego delikatnego sprężania jest powolne sypanie piasku na zewnętrzną powierzchnię tłoka.

Analiza wyników:

Po zakończeniu pomiarów uzupełnij tabelę i sporządź wykres $p(V)$ w funkcji V . Jaka to krzywa? Krzywą $y = 1/x$ nazywamy hiperbolą. Ponieważ „okiem” trudno jest odróżnić hiperbolę od np. „kawałka” funkcji wykładniczej, możemy zrobić wykres $p \cdot V$ w funkcji V . Iloczyn $p \cdot V$ jest proporcjonalny do temperatury, więc powinien być tu stały. Po sporządzeniu wykresu sprawdzamy, czy punkty dobrze układają się na prostej. Który, twoim zdaniem, czynnik jest najważniejszym źródłem niepewności pomiarowej?

Wnioski:

Powietrze w temperaturze pokojowej i ciśnieniu rzędu ciśnienia atmosferycznego spełnia równanie Boyle’a – Mariotte’a, więc w dobrym przybliżeniu zachowuje się jak gaz doskonały.